

TOKAT YÖRESİNDEKİ HİKÂYELİ TÜRKÜLERİN İNCELENMESİ VE MÜZİK EĞİTİMİNDE KULLANILABİLİRLİĞİ

ANALYSIS OF STORYTELLING SONG IN THE TOKAT REGION AND THEIR USEFULNESS IN MUSIC EDUCATION

Tibet SARICA*-Selin ÖZDEMİR**

ÖZ: Türküler, bir bölgenin özgün niteliklerini barındıran hem sözlü hem de ezgisel kültür miraslarıdır. Yörelerinin tarihini, geleneklerini ve sosyoekonomik yapısını yansıtan bu eserler, insana dair tüm duygusal kodları bünyesinde barındırır. Bu çalışmada; Tokat türkü hikâyelerinin içeriksel ve yapısal özelliklerinin incelenmesi, türkülerin ortaya çıkış nedenlerinin saptanması ve bu ürünlerin müzik eğitiminde pedagojik bir kaynak olarak kullanılabilirliğinin araştırılması amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden doküman inceleme tekniği kullanılmış; veriler TRT Türkü Repertuarı ve ilgili alan yazın taramasıyla elde edilmiştir. Çalışma kapsamında ulaşılan 113 türkü ve 22 hikâye arasından, yörede en çok bilinen beş eser içerik analizi yöntemiyle detaylıca incelenmiştir. Bulgular; Tokat türkü hikâyelerinin bölgenin sosyal yapısını, doğa unsurlarını ve yaşam biçimlerini aktaran önemli birer kültürel belge olduğunu ortaya koymuştur. Sonuç olarak, bu eserlerin zengin anlatım ve melodik yapıları sayesinde müzik eğitiminde hem kültürel farkındalık kazandırma hem de teknik becerileri geliştirme açısından nitelikli bir kaynak teşkil ettiği belirlenmiştir. Araştırma, hikâyeli türkülerin yerel araştırmalar ve sözlü tarih çalışmalarıyla eğitim sürecine dahil edilmesinin, öğrencilerin yaşadıkları coğrafyaya yönelik araştırma becerilerini geliştireceğini ve kültürel sürdürülebilirliğe katkı sağlayacağını öngörmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tokat Kültürü, Türkü, Tokat Türküleri, Tokat Yöresi Türkü Hikâyeleri, Müzik Eğitimi

ABSTRACT: Folk songs are significant oral and melodic cultural elements that encompass the unique characteristics of a specific region. They serve as profound reflections of the local history, traditions, and customs of their respective areas, mirroring both the human emotions and the socioeconomic life of Turkish society. This study aims to examine the narratives of folk song stories from Tokat, identify the underlying reasons for their creation, evaluate their structural and thematic features, and investigate their applicability within the framework of music education. In the research process, a qualitative design employing the document analysis technique was utilized. Data were obtained through extensive literature reviews and the examination of various sources, primarily the TRT Folk Song Repertoire. Within this scope, 113 folk songs and 22 stories from Tokat were identified, from which the five most prominent and widely known narratives were selected for detailed analysis. Data were evaluated

* Uzm. Öğrt.-Tokat İl Milli Eğitim Müdürlüğü Törenler Birimi/Tokat-tibetsarica60@hotmail.com (Orcid: 0009-0009-2382-5375)

** Doç. Dr.-Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalı/Sivas-selinozdemir@cumhuriyet.edu.tr (Orcid: 0000-0002-1881-5422)

using content analysis, whereby oral cultural elements, nomenclature, natural motifs, and lifestyles within the stories were correlated with traditional cultural values. The findings reveal that the folk songs and stories of Tokat accurately reflect the region's history, social structure, and cultural attributes. In conclusion, it was determined that these oral cultural products transcend being mere musical genres, serving as significant cultural documents that transmit the emotional and social fabric of the people of Tokat. Furthermore, due to their rich cultural narratives and melodic structures, Tokat folk songs represent a valuable resource for both fostering cultural awareness and developing musical skills in music education. In this context, local research and oral history studies conducted through narrative folk songs can contribute to students' musical research skills within their own geographical context. Encouraging students to compile new stories and melodies from their families or local sources can foster a music education environment that is both aligned with curricula and supportive of cultural sustainability.

Keywords: Tokat Culture, Folk Songs, Tokat Folk Songs, Folk Song Stories from the Tokat Region, Music Education

Giriş

“Kültür, insan eliyle üretilen değerler bütünüdür. Maddi ve manevi olmak üzere ikiye ayrılır. Maddi kültür; ev eşyaları, giysiler, teknolojik araçlar, mekanik sistemler ve sanayi tesisleri gibi somut öğeleri kapsar. Manevi kültür ise; dil, edebi ve sanatsal üretim, bilim, felsefe, inanç sistemleri, sözlü kültür, örf ve adetler, etik normlar, toplumsal kurallar, düğünler ve yeme içme alışkanlıkları gibi soyut öğelerden oluşur” (Arslanoğlu, 2000). Kimi toplum bilimciler bununla birlikte maddi kültüre “uygarlık” ismini verir. Maddi kültür; mimarımız, teknolojimiz, yollarımız, üretim ve taşıma araçlarımız gibi gözle görülür öğelerden oluşan ve bize ait olan yaşam şeklimizdir. Buna denk olarak manevi kültür ise bir ulusu ulus yapan ve onun kendi değerlerini tayin edecek unsurlardan (yani gelenek görenekler, ortak bir bilinçle hareket etme ve davranışlardan) oluşan kültürel bir bütündür (Bilgiseven, 1995: 15).

UNESCO tarafından 1969 yılında bir araya gelen bilirkişilerin yaptığı tanıma göre kültür: “Bir milletin kendi tarihsel geçmişinde olgunlaşması konusunda sahip olduğu bilinç demektir; bu surette ki bu millet bu tarihi olgunlaşma bilincine gönderme yaparak mevcudiyetini sürdürme gayretini gösterir ve büyümesini sağlar.” (Köseoğlu, 1992: 147).

Kültür; toplumların tarihsel süreçleri içinde şekillenen inançlar, gelenekler, görenekler ve ifade biçimleriyle toplumsal yaşamın temel unsurlarını oluşturur (Erdem, 2008: 20). Bu unsurların önemli bir bölümünü sözlü gelenekler, halk edebiyatı ve müzik teşkil eder. Sözlü gelenekler, halkın günlük yaşam deneyimlerini ve kültürel değerlerini kuşaktan kuşağa aktaran ve bu nedenle kültürel hafızanın taşıyıcıları olan önemli araçlardır (Eder, 2015: 48). Bu bağlamda, türküler de halk edebiyatının en yaygın ve etkili unsurlarından biri olarak kabul edilmektedir. Türküler; toplumların duygularını, yaşam biçimlerini ve toplumsal değerleri yansıtan geleneksel müzik ürünleri olup, kültürel hafızanın temel taşıyıcılarıdır (Kaya, 2012: 117). UNESCO tarafından da

“geleneksel ve tükenmekte olan halk müzikleri ve türküler, kültürel çeşitliliğin ve kimliğin korunmasında büyük öneme sahiptir” şeklinde tanımlanmakta ve bu ifadeler, türkünün yalnızca bir müzik türü değil, aynı zamanda kültürel bir kimlik ve tarih nesnesi olduğunu ortaya koymaktadır (UNESCO, 2003: 10). Türk halk müziği ve türküleri, özellikle toplumların kimliği ve kültürel hafızasının korunmasında merkezi bir role sahiptir (Aydın ve Günay, 2019: 58).

“Türkü” kelimesi, Türklerin gündelik yaşantılarında sık sık kullandığı bir kelimedir. Bu kelime insanların aklında keder ve neşe gibi duyguların yanı sıra diğer tüm müzik türlerinin karşısında, kategorilere ayırabildiği, temel öğeleriyle anlatabildiği, gelişme ve canlandırabildiği bir kavram olarak yer alır (Erol, 2017: 79). Ülkemizde yaşayan her birey, ilgisi olsun ya da olmasın hoşlansın ya da hoşlanmasın bir şekilde “türkü” dinlemektedir. Ayrıca çok detaylı olmasa da insanların biraz olsun haberdar olduğu bir müzik türü olması bakımından türkü Türk halkının kültürünü nesilden nesile aktaran Anadolu halkının duygu, düşünce ve inançlarını yansıtan en önemli kaynaklardandır (Aydın, 2015, 33).

Tüm dünya ülkelerinin halk müziği ve halk şarkıları vardır. Ancak her ülkenin türküsü yoktur. Çünkü “türkü” Türklere özgü bir müzik yapısına sahiptir. Batılı toplumlarda halk müziği “folk music” ismiyle adlandırılır ve içinde “folk song” olarak bilinen halk şarkılarını barındırmaktadır. Bunlara farklı olarak “türkü”, hem düşünce hem de kapsam bakımından farklıdır. Çünkü Batı’da yapılmış olan halk şarkılarının okuma yazma bilmeyen insanlar tarafından (ümmî) yapıldığı düşünülür ve sanatsal bir çalışma olarak görülmez. Konuyu ele alış biçimleri kendi kültürleri açısından belli bir oranda isabetli görülse de Türk kültürüyle “türkü” nün üretimi ve icrası ile bu anlayış bağdaşmaz. Çünkü “türkü” yü okuma yazma bilmeyen kişiler üretebileceği gibi okumuş, meslek ve mevki sahibi olmuş, müzik alanında kendini geliştirmiş insanlar da üretebilir (Erol, 2017: 79).

TRT Türk Halk Müziği Repertuarı’nda yer alan Tokat yöresi türkülerinin derlenmesinde Muzaffer Sarısözen, Nida Tüfekçi, Yücel Paşmakçı, Ali Ekber Çiçek, Mehmet Özbek gibi birçok önemli sanatçı, araştırmacı ve derlemecinin katkısı olmuştur. Repertuar dışında, Tokat yöresine ait türkü ve halk oyunlarını notalarıyla birlikte içeren önemli kaynaklardan biri de, 2008 yılında yayımlanan Salih Turhan ve Selahattin Adıgüzel’in “Tokat Türküleri ve Oyun Havaları” adlı çalışmasıdır (Kılınçer, 2019).

Tokat yöresinde türküler; düğün ve dini törenlerden imece usulü kış hazırlıklarına kadar geniş bir sosyal yelpazede özellikle kadınlar tarafından icra edilmektedir. Saya ve çiğdem gezme gibi gelenekler ise bölgenin Orta Asya’ dan gelen kültürel sürekliliğini yansıtmaktadır (Uzunöz, 2022).

Türk halk türküleri konusunda önemli çalışmaları bulunan Mehmet Avni Özbek, kitabında türküleri konularına, ezgisel ve yapısal özelliklerine göre ikiye ayırmıştır.

1. Konularına Göre Türküler:

Bu tasnif, türkülerin konu başlıkları ve içerik üzerinden yapılmaktadır. Özbek (1975), türkülerin halkın gündelik yaşamını, duygusal deneyimlerini ve toplumsal olaylara karşı temsil ettiğini ortaya koyar.

Lirik Türküler: İçsel duygu yoğunluğu baskın olan türkülerdir.

Aşk Türküleri: Aşk, özlem ve veda gibi belirli temaları ele alır. Mehmet Özbek, sevgi temasının türkülerdeki evrensel niteliğine ve duygusal derinliğine özellikle vurgu yapmaktadır.

Gurbet Türküleri: Yurt özlemi, vatandan uzaklaşmanın tetiklediği melankolik duygular ön plandadır.

Askerlik Türküleri: Askerlik görevi, yiğitlik, yurt sevgisi ve askerlik sürecinde yaşanan günlük yaşam deneyimlerini konu alır.

Ağıtlar: Vefat, doğal yıkımlar veya acı verici olaylar karşısında duyulan derin üzüntü büyük bir kederi ifade eden ezgilerdir. Bu duygular çoğunlukla ölçsüz ezgili (usulsüz) dile getirilir; yaşanan yoğun duygusallık ise sözlerin her satırında kendini gösterir.

Ninniler: Bebeklerin uyumasını sağlamak amacıyla söylenen, çoğunlukla annelik ve çocuk sevgisi duygularıyla örülü ezgilerdir.

Taşlama Türküleri: Sorgulayıcı ve alaycı bir özellik taşır. Toplumsal bozulmaları, kişisel eksiklikleri ve kimi zamanda komik olayları esprili bir dille ele alır.

İş Türküleri: Farklı meslek alanlarında çalışan bireylerin, iş sürecindeki akışı dengelemek veya ilgi ve isteği artırmak amacıyla söyledikleri türkülerdir. Örneğin gurbetçi işçilerin türküleri, çoban türküleri, harman türküleri, bu kategoriye girer.

Anlatı Türküleri (Destani Türküler): Bir vakayı, hikâyeyi veya efsaneyi konu alan türkülerdir. Geçmişte yaşanan önemli olaylar, kahramanlık öyküleri veya efsanevi maceralar bu türkülerde işlenir.

Tören Türküleri: Nişan, düğün, askere gönderme gibi halk törenlerinde söylenen, belirli ritüel temeline dayanan türkülerdir.

Oyun ve Dans Türküleri: Geleneksel halk oyunları ve danslarla birlikte sergilenen, ritmik yapıları, tempolu ezgileriyle öne çıkan türkülerdir (örneğin horonlar, zeybekler, halaylar).

2. Ezgisel ve Yapısal Özelliklerine Göre Türküler:

Bu gruptandırma, türkülerin melodik formunu ve icra ediliş biçimini esas alır.

Tamamen Usulsüz (Ölçsüz) Uzun Havalar: Sabit bir usul yapısına bağlı kalmaksızın, çoğunlukla söz yapısının anlam ve duygusal yoğunluğuna göre ölçsüz biçimde icra edilen türkü formudur. Bu türde çoğunlukla **bozlaklar** bu sınıflandırmaya girer ve bağlama eşliğinde seslendirilen bu ezgilerde bile sazın ölçü olmadan çalındığı görülür.

Aralarında, Baş ve Sonunda Ölçülü Saz Kısımları (Pasajları) Olan Uzun Havalılar: Serbest ritimli halk ezgileri içerisinde belirli bölümlerinde ölçülü ve etkili enstrümantal geçişlere yer verilen türkülerdir.

Esasta Kırık, Fakat Arada Usulsüz Pasajlar Olan Ezgiler: Genel hatlarıyla belirli bir düzeye kadar (kırık hava) özelliklerini taşısa da bazı kısımlarda serbest yapılı ya da biçimsel olarak ölçü dışı geçişlere yer verilen türkülerdir (Özbek, 1994).

Birçok konu üzerine türkü yakmak mümkündür. Özlem, ayrılık, aşk gibi kişisel duyguların yanında; yiğitlik, kahramanlık, göç ve ölüm gibi değişik toplumsal konularda da türkü yakılabilir. Türküler çoğunlukla hece ölçüsünün 7, 8 ve 11'li kalıplarıyla söylenmiştir. Türkülerin kendine has ezgileri ve yörelere göre farklı isimleri vardır. Genellikle anonim olarak bilinir ancak türkülerin mutlaka adı unutulmuş bir söyleyeni vardır.

Mehmet Özbek yazdığı *Folklor ve Türkülerimiz* adlı eserinde konular arasında belli bir kısıtlama yapılamayacağını yazmış ve türkülerini konularına göre sınıflara ayırmıştır (Özbek, 1975: 85-86).

3. Tokat Türküleri Üzerine Yapılan Çalışmalar

Türkiye’de sistemli türkü derleme çalışmalarının ilk olarak 1926 yılında Dârü'l-Elhan tarafından başlatıldığı bilinmektedir. Bu çalışmalar 1927, 1928 ve 1929 yıllarında da devam ettirilmiş; Anadolu’nun farklı bölgelerindeki türküler kayıt altına alınarak sistemli biçimde düzenlenmiştir. Ancak bu erken dönem derleme çalışmalarında Tokat iline özgü türkülere dair herhangi bir veriye ulaşamadığı ifade edilmiştir (Sakaoğlu, 1988: 8-12). Bununla birlikte, eksik bir inceleme sonucu yapılan bu tespit, daha sonraki kaynaklarla yeniden değerlendirilmelidir. Nitekim 1943 yılında Halil Bedi Yönetken, Muzaffer Sarısözen ve teknisyen Rıza Yetişen’in katılımıyla gerçekleştirilen derleme gezisinde Tokat, Amasya, Ordu, Samsun, Giresun ve Trabzon illerinde toplam 772 türkü ve oyun havasının derlendiği bilinmektedir. Bu bağlamda Tokat yöresi de 1943 yılı itibarıyla sistemli derleme faaliyetleri kapsamına alınmıştır.

3.1. Tokat Türküleri

1. Abdal Olsam Şallar Giysem Aynime (Tokat/Zile)
2. Akşam Oldu Gün Dolaşmaz (Tokat)
3. Al Elmanı Yedin Mi (Tokat/Çamlıbel/Akpınar)
4. Ala Çorap Örmedim (Tokat/Reşadiye)
5. Ala Çorap Örmedim Kıymet
6. Aruttan Kayacağım
7. Aşağıdan Gelen Elin Galdursun (Tokat/Artova/Büget Köyü)
8. Aşağıdan Gelen Yaylı Makine (Tokat/Reşadiye)
9. Aşıp Aşıp Garlı Dağlar Gelirsin (Tokat/Zile/Silis Köyü)
10. Başındaki Yazmayı (Tokat/Reşadiye)
11. Ben Yarimi Gördüm Aşk Pınarında (Tokat/Zile/Bacul)

12. Biner Atın Eysisine
13. Bir Güzeli Methedeyim (Tokat/Zile)
14. Bir Güzelin Hasretinden Ahından (Tokat/Zile)
15. Bir Seher Uğradım Göl Kenarına (Tokat/Turhal/Kelkit Köyü)
16. Bu Kadar Cevretme Aziz Sultanım (Tokat/Turhal/Kelkit Köyü)
17. Bugün Ben Bir Güzel Gördüm
18. Burçak Tarlası (Tokat/Niksar)
19. Bülbül Ne Ötersin Virandır Bağın
20. Bülbülü Suladım Altın Tasınan
21. Camekanın İçinde Ayna Mısın Cam Mısın
22. Caminin Ezanı Yok
23. Çamlar Altına
24. Çay Aşağı Kurt İzi (Tokat/Artova/Büğet Köyü)
25. Dağdan Davar Aşdı Mı (Tokat/Kavaklık)
26. Darı Goydum Ambara Emine'm (Tokat / Reşadiye / İskesür Köyü)
27. Depe Başı Kirezler (Tokat / Reşadiye / Tinyaba)
28. Derdinden Del'oldum İnan Vallahi (Tokat / Zile / Çakırcalı Köyü)
29. Dere Geliyor Dere
30. Dereler Gölgelendi (Tokat / Reşadiye)
31. Deymen Benim Gamlı Yaslı Gönlüme
32. Dinyaba'nın Daşları Şemsi Kız (Tokat/Reşadiye)
33. Dolandım Gurbeti Buraya Geldim (Tokat / Turhal / Kelkit Köyü)
34. Dostun Bahçasına Bir Hoyrat Girmiş (Tokat / Reşadiye)
35. Düşünün Halını Darda Kalanın (Tokat / Çamlıbel / Aktepe Köyü)
36. Ekin Ektim Çöllere (Tokat / Reşadiye)
37. El Çek Tabip Sinem Üstünden
38. El Vurup Yaremi İncitme Tabip (Tokat / Zile)
39. Ela Gözlerini Sevdığım Güzel (Tokat / Reşadiye)
40. Elinde Düldül (Tokat / Zile)
41. Ellik Baba Gidelim (Tokat / Reşadiye / Sazak Köyü)
42. Erkilet Var Pazar Var
43. Evleri Görünüyor (Tokat / Erbaa)
44. Evleri İki Katlı (Tokat / Almus)
45. Evlerinin Önü Pazara Yakın
46. Ezel Bahar Geldi Haydin Gidelim (Tokat / Zile)
47. Fırın Üstünde Kürek
48. Gam Gasavet Bugün Başa Gelindi (Tokat / Zile / Kervansaray)
49. Garşı Dağın Başına (Tokat / Niksar)
50. Geçti Ömrüm Gine Sensiz Neyleyim
51. Gel Benim Esme Yarım

52. Geyik Senin Baharın Mı Yazın Mı (Tokat/ Reşadiye)
53. Gidiyom Ağlasana
54. Gonaklar Yaptırdım Uzun Çarşıya (Tokat / Reşadiye / Kızılcaören)
55. Gönül Gel Varalım Gülşen Bağına (Tokat/Zile)
56. Göremedim Gündüzlerim Gec'oldu (Tokat / Turhal / Kelkit Köyü)
57. Gurbet Ellerinde Garip Kuş Gibi
58. Gül Yüzlüm Gül Destem Nemden İncindin (Tokat / Reşadiye)
59. Güpürüm Güçüceksin (Tokat / Reşadiye)
60. Güzel Seni Sevdim Anca Dünyada (Tokat / Zile)
61. Hak Muhammet Ali Göndermiş (Tokat / Zile / Kervansaray)
62. Hamam Yaptım Taşına (Tokat / Reşadiye / Bereketli)
63. Hatırına Düşmez Sormaz Halimden (Tokat / Zile)
64. Her Sabah Her Sabah Cumbuşa Gelir
65. Her Sabah Her Sabah Gülşen İçinde (Tokat / Zile)
66. Hey Onbeşli Onbeşli
67. İzzetli Hürmetli Bilirim Seni (Tokat / Zile)
68. Kalenin Bedenleri Niksar'ın Fidanları (Tokat / Niksar)
69. Karanfilin Filfili (Tokat / Erbaa)
70. Karşıdan Âşık Gider
71. Kaşın Kara İken Ezelden Kare (Tokat / Artova)
72. Koyun Kuzulayınca (Tokat / Reşadiye)
73. Koyuna Bak Koyuna
74. Madımak Uzar Gider (Tokat / Erbaa / Gendeksi Köyü)
75. Mavi Çuha Giymiş Konakta Gezer
76. Mavi Yeleğin Oğlan (Tokat / Erbaa)
77. Minarede Taş m'olur
78. Müdür Beyin Yeşil Kürkü (Tokat / Reşadiye)
79. Name Nazlı Yarın Hak-İ Payına (Tokat / Almus)
80. Nebişih Dedikleri (Tokat / Reşadiye / Nebişih Köyü)
81. Ocağa Koydular Yufka Sacını (Tokat / Reşadiye)
82. Oğul Yârim Yaylalardan Aş Da Gel (Tokat / Reşadiye)
83. Ohtap Bellerinden Geliyor Posta (Tokat / Reşadiye / Almus)
84. Oy Tombulum Tombulum (Tokat / Erbaa)
85. Pencereden Bakıver
86. Portakal Dilim Dilim
87. Sabah Kalktım Er Gettim Kıymet (Tokat / Reşadiye)
88. Sabahın Seherinde Ötüyor Kuşlar
89. Sabahtan Kalktım Ki Ezan Sesi Var
90. Sabahtan Uğradım Yarın Yanına
91. Sarı Buğday Başıyım

92. Sarsı Kıranında Kıratım Kışner (Tokat / Reşadiye)
93. Seher Vakti Senin Ah-U Zarından
94. Sevdâkarın Ateşinden
95. Sigaramın Dumanı
96. Suya Düştü Gülümüz
97. Şu Almus'un Dibeği (Tokat / Almus)
98. Şu Tokat'ın Etrafı Al Yeşil Dağlar
99. Tokat Bir Bağ İçinde
100. Tinyaba'nın Daşları Şemsi Kız
101. Tokat'a Gidemiyom
102. Topçam Yaylası Düz Yıldız Işılar
103. Uzun Olur Amasya'nın Selvisi (Tokat / Erbaa)
104. Yayla Çiçeği Misin (Tokat / Niksar)
105. Yayla Da Yollarında Göç Kater Kater
106. Yaz Bahar Ayında Geleyim Derdim (Tokat / Zile)
107. Yeni Çiftlik Derler (Yayladan Mı Geliyon)
108. Yeni Hamamın Kurnaları
109. Yıldız Dağı (Tebriz Halay Havası)
110. Yörü Güzel Yörü Yolundan Kalma (Tokat / Artova / Tozanlı Aşireti)
111. Yumak Yumak Olmuş Saçının Teli (Tokat / Reşadiye)
112. Yüce Dağ Başında Bir Ulu Pınar (Tokat / Reşadiye)
113. Yürü Güzel Yürü Yolundan Galma (Tokat / Reşadiye) (TRT, 2002-2006: 1-2-3).

Bu araştırmada, Tokat yöresine ait türkü hikâyelerinde işlenen olay ve temalar üzerinden yöresel kültürel kimliğin nasıl yansıtıldığı ele alınmakta; ayrıca bu anlatıların müzik eğitimi bağlamında kullanılabilirliği değerlendirilmektedir. Bu kapsamda çalışma şu ana problem cümlesi doğrultusunda yapılandırılmıştır: Tokat yöresine ait türkü hikâyelerinde işlenen olaylar ve temalar, bu hikâyelerin kültürel kimliği yansıtırma biçimleri ve müzik eğitiminde kullanılabilirlikleri açısından nasıl bir değer taşımaktadır? Araştırmanın alt problemleri ise;

1. Tokat yöresine ait türkü hikâyeleri, Müzik Öğretmenliği Lisans Programı'nda yer alan "Müzik Kültürü" ve "Türk Halk Müziği Teorisi ve Uygulaması" ders içerikleriyle hangi tematik ve pedagojik açılardan ilişkilendirilebilir?

2. Seçilen Tokat türkülerinin içerdiği temalar, müzik eğitimi bağlamında öğrencilere hangi kültürel ve duyuşsal kazanımları kazandırma potansiyeline sahiptir?

3. İncelenen Tokat türkülerinin makam, usul, ses aralığı ve karar sesi gibi müzikal yapı özellikleri, eğitimsel müzik analizleri açısından nasıl bir çeşitlilik sunmaktadır?

4. Tokat yöresinden derlenen türkü hikâyelerinde en sık karşılaşılan içerik temaları nelerdir ve bu temalar yöresel kültürel kimliğin yansıtılmasında nasıl bir işlev görmektedir?

Yöntem

Bu çalışmanın amacı, Tokat bölgesine özgü türkü hikâyelerinde hangi toplumsal olayların yaşandığını göstermek, bireylerin ne tür hisler veya toplumsal koşullar sonucunda türkü söyleme ihtiyacını irdelemek ve bu sürecin sonunda ortaya çıkan türkülerin anlatmak istediklerini incelemektir. Aynı zamanda bu türkülerin, yöresel ve kültürel kimliğin bir dışavurumu olarak müzik eğitimi boyunca ne derece kullanılabilir olduğu da değerlendirilmektedir. Böylece Tokat yöresine özgü sözlü gelenek unsurları hem kültürel aktarım, hem de eğitim kazanımları açısından çok yönlü bir biçimde ele alınmaktadır.

Yapılan bu araştırmada, nitel araştırma desenlerinden doküman inceleme deseni kullanılmıştır. Konuyla ilgili elde edilen bilgiler birçok kaynağın taranması ve araştırılması sonucunda elde edilmiştir. İlgili alan yazın incelendiğinde daha önce Tokat yöresinde derlenen türkü hikâyeleriyle ilgili içerik ve anlamları bakımından bir incelemenin yapılmadığı sadece türkü hikâyelerinin anlatıldığı tespit edilmiştir.

Önemi

“Tokat Yöresindeki Hikâyeli Türkülerin İncelenmesi ve Müzik Eğitiminde Kullanılabilirliği” başlıklı bu araştırma, yalnızca kültürel bir inceleme olmanın ötesine geçerek, müzik eğitimi alanında da önemli bir katkı sunmaktadır. Çalışma, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) lisans programında yer alan müzik öğretmenliği bölümü derslerinin içerikleriyle örtüşen konulara yer vermekte ve bu yönüyle eğitimsel bir değer taşımaktadır. Hem içerdiği yerel müzik unsurları hem de bu unsurların pedagojik açıdan değerlendirilmesi sayesinde, müzik öğretmeni adaylarına hem teorik hem de uygulamalı bilgi kazandırmayı hedeflemektedir. Türkülerin arkasında yatan hikâyeler aracılığıyla kültürel aktarım sağlanırken, aynı zamanda öğrencilerin müziksel ifade becerileri, yorumlama yetenekleri ve toplumsal duyarlılıkları da geliştirilmeye çalışılmaktadır. Bu yönleriyle çalışma, hem akademik hem de eğitsel bakımdan dikkat çeken ve alana katkı sağlayabilecek nitelikte bir makale olma özelliği taşımaktadır.

Veri Kaynakları

Bu çalışma, Tokat yöresine ait türkü hikâyelerinin içerdikleri temaları, ortaya çıkış nedenlerini, toplumsal olaylara ve bireysel yaşantılara nasıl karşılık geldiğini ayrıntılı biçimde incelemektedir. Aynı zamanda bu hikâyelerin, toplum üzerinde bıraktığı etkileri ve taşıdığı kültürel, ahlaki ve insani değerleri analiz etmektedir. Yöre halkının duygularını, yaşadığı acıları, sevinçleri, aşkları ve sosyal yapıyı yansıtan bu hikâyeler aracılığıyla, Tokat'ın tarihsel ve kültürel birikimi kayıt altına alınmakta; böylece bu kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılması hedeflenmektedir. Çalışma,

yalnızca türkülerin sözlü anlatım gücünü değil, aynı zamanda bunların toplumsal bellekteki yerini ve kültürel kimliğin oluşumundaki rolünü de ortaya koymayı amaçlamaktadır. Tokat türkü hikâyeleri ve Tokat türküleri belirlenirken öncelikle TRT Türk Halk Müziği [THM] Sözlü Eserler Antolojisi gözden geçirilmiş olup Tokat yöresine ait kayıtlı türküler tespit edilmiştir. Daha sonra eski zamanlardan bugüne kadar yayınlanmış olan birçok yayın incelenmiş ve bu yayınlardan TRT repertuarı dışında kalan türkü metinleri ile birlikte 113 adet Tokat türküsü tespit edilmiştir.

Verilerin Analizi

Bu çalışma kapsamında, Tokat yöresine ait beş farklı türkü hikâyesi, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi kullanılarak incelenmiştir. Doküman analizi, özellikle yazılı ve sözlü kaynakların içeriklerinin detaylı çözümlenmesi ve anlamlı sonuçlar çıkarılması amacıyla tercih edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2016: 120). Hikâyeler, içeriklerine ve anlatı yapılarına göre tematik analiz tekniğiyle değerlendirilmiş olup, verilerin tekrar eden temalar ve anlamlı kalıplar çerçevesinde sınıflandırılması sağlanmıştır (Braun ve Clarke, 2006: 92). Bu yöntem, nitel araştırmalarda temalar ve yapısal örüntülerin ortaya çıkarılmasında sıkça kullanılmaktadır (Dörnyei, 2007: 56).

İlk olarak, her bir hikâye dikkatlice okunarak, içeriklerin tarihsel, kültürel ve sosyolojik öğeleri açısından çözümlenmiş; olayların gelişimi, karakterlerin tutum ve davranışları ile duygusal yoğunluk ve yöresel söyleyişler göz önünde bulundurulmuştur. Bu analizler sonucunda, hikâyelerin iletmek istediği temel mesajlar doğrultusunda ortak ve ayırt edici temalar belirlenmiş ve kategorilere ayrılmıştır. Örneğin, elde edilen bulgular arasında toplumsal olaylara, bireysel duygulara, kültürel değerler ve yöresel kimlik unsurlarına ilişkin temalar öne çıkmıştır.

Verilerin analizi sırasında açık kodlama yöntemi benimsenmiş ve her hikâyeden elde edilen veriler anlamlı kategoriler altında toplanmıştır. Bu kategoriler, hikâyelerin içerdiği toplumsal olaylar, bireysel ve toplumsal duygular, kültürel değerler ve yöresel kimlik unsurlarıdır. Ayrıca, hikâyelerin müzik eğitimi bağlamında taşıdığı duygusal ve pedagojik unsurlar değerlendirilmiş, elde edilen bulgular doğrultusunda hikâyelerin eğitim ortamlarında kullanılabilirliği ve kültürel aktarım açısından önemleri vurgulanmıştır.

Geçerlik Güvenirlik

Araştırmanın geçerlik analizi sürecinde Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen uzlaşma yüzdesi yöntemi kullanılmıştır. İşlemsel süreçte; elde edilen veriler araştırmacı ve alan uzmanları tarafından birbirlerinden bağımsız olarak kodlanmış, ardından bu kodlar karşılaştırılarak "Görüş Birliği" ve "Görüş Ayrılığı" olan maddeler tasnif edilmiştir. Güvenirlik hesaplaması için $[P \text{ (Uzlaşma Yüzdesi)} = \frac{Na \text{ (Görüş Birliği)}}{(Na \text{ (Görüş Birliği)} + Nd \text{ (Görüş Ayrılığı)})} \times 100]$ formülü uygulanmış ve elde edilen uyum katsayısı yaklaşık **0.87** olarak

bulunmuştur. Miles ve Huberman (1994: 64), nitel çalışmalarda %80 ve üzeri değerlerin yeterli olduğunu belirtmektedir. Bu doğrultuda, hesaplanan 0.87'lik oran, uzmanlar arasında anlamlı bir görüş birliği olduğunu, uzmanların farklı puanlar vermesine rağmen aynı kategorilerde yüksek oranda buluştuklarını ve yorumlamada tutarlılık sağlandığını göstermektedir.

Analiz sürecine ve kapsam geçerliği çalışmalarına dahil olan uzmanların nitelikleri Tablo 1'de sunulmuştur:

Uzman	Unvan	Uzmanlık Alanı	Deneyim Süresi	Çalışmadaki Rolü
Uzman 1	Doç. Dr.	Müzik Eğitimi	10 Yıl	Kodlama ve uyumluluk Kontrolü
Uzman 2	Doç. Dr.	Müzik Eğitimi	14 Yıl	Veri analizi denetimi
Uzman 3	Dr. Öğr. Üyesi	Müzik Eğitimi	14 Yıl	İçerik ve kapsam geçerliği

Tablo 1. Araştırmada görüşü alınan uzmanların profili

Uzmanların değerlendirmeleri, beşli Likert tipinde hazırlanan "Uzman Görüşü Formu" (Bkz. Ek 1) aracılığıyla kayıt altına alınmıştır. Bu formda uzmanlardan; türkü hikâyelerinin müzik eğitimiyle ilişkisi, konu başlıklarının uygunluğu, analiz yöntemlerinin güvenilirliği ve içeriklerin eğitimde kullanılabilirliği gibi temel ölçütleri puanlamaları istenmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda uzmanlar, özellikle Tokat türkü hikâyelerinin; Yükseköğretim Kurumu Müzik Öğretmenliği Lisans programında yer alan "Müzik Kültürü" ve "Türk Halk Müziği Teori ve Uygulaması" dersleri ile doğrudan örtüştüğünü ve eğitim alanına destek sağladığını teyit etmişlerdir. Uzman değerlendirmelerinin ortalaması 5 üzerinden 4.47 olarak gerçekleşmiş olup, bu durum araştırmanın yapı ve kapsam geçerliğini desteklemektedir.

Miles ve Huberman'ın (1994: 64) belirttiği üzere, nitel çalışmalarda güvenilirliğin sağlanabilmesi için birden fazla uzman tarafından yapılan kodlamalar arasındaki görüş birliği oranı hesaplanmalı ve bu oranın yüksek olması beklenmelidir. Bu doğrultuda, araştırma kapsamında hesaplanan *yaklaşık 0.87'lik uyum katsayısı*, uzmanların farklı puanlar vermesine rağmen aynı kategorilerde yüksek oranda buluştuklarını ve yorumlamada tutarlılık sağlandığını göstermektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmada ulaşılan 113 Tokat türküsü arasından "Ala Çorap Örmedim (Kıymet)", "Burçak Tarlası", "Deymen Benim Gamlı Yash Gönlüme", "Dinyabanın Daşları" ve "Hey Onbeşli" adlı eserler, Tokat

yöresinde halk arasında yaygın olarak bilinen, düğünler, konserler ve yerel etkinliklerde sıklıkla seslendirilen türküler olmaları nedeniyle örneklem olarak seçilmiştir. Bu belirleme, araştırmacının Tokat ilinde uzun süreli saha deneyimlerine ve gözlemlerine dayanmaktadır. Seçilen türkülerin yöredeki kültürel yaşantıda temsiliyet gücünün yüksek olduğu ve yerel müzik repertuarı içinde belirgin bir yer tuttuğu, araştırmacının alana dair birikimi ve doğrudan gözlemleri doğrultusunda değerlendirilmiştir. Ancak bu seçim, istatistiksel bir frekans analizine değil, nitel yorumlara dayandığı için araştırmanın sınırlılıkları arasında değerlendirilmektedir.

Bulgular

Araştırmanın Birinci Alt Problemi “Tokat Yöresine Ait Türkü Hikâyeleri, Müzik Öğretmenliği Lisans Programı’nda Yer Alan “Müzik Kültürü” ve “Türk Halk Müziği Teorisi ve Uygulaması” Ders İçerikleriyle Hangi Tematik ve Pedagojik Açılardan İlişkilendirilebilir” Sorusuna Yönelik Bulgular

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından hazırlanan Müzik Öğretmenliği Lisans Programı içerisinde yer alan “Müzik Kültürü” dersi; kültür ve insan tanımından müziğin toplumsal işlevlerine, çalgıların tarihsel gelişiminden Türkiye’nin müzikal çeşitliliğine kadar oldukça geniş bir konu yelpazesini kapsamaktadır. Aynı eğitim programının teknik ayağını oluşturan “Türk Halk Müziği Teorisi ve Uygulaması 1” dersi ise türün kuramsal tanımı, kültürel aktarım mekanizmaları ve makam-usul yapıları gibi teknik temellere odaklanmaktadır. Yapılan analizler neticesinde, her iki dersin içeriksel olarak kesiştiği ve türkü hikâyeleriyle doğrudan ilişkilendirilebilecek ortak noktalar Tablo 2’de sunulmuştur.

Dersler	Konu İçerikleri
Müzik Kültürü	*Müzik ile Kültür *Müziğin Kültür İçerisindeki Edindiği Önemli İşlevler
Türk Halk Müziği Teori ve Uygulaması 1	*Türk Halk Müziğinde Temel Kavramlar (Kırık Havalar, Uzun Havalar, Karma Ritimli Ezgiler, Türkü) *Türk Halk Müziğinin Gelenek ve Kültürümüz İçerisindeki Yeri, Kültürel Aktarımı

Tablo 2. YÖK Müzik Öğretmenliği Lisans Programı dersleri türkü hikâyeleri ortak konu içerikleri

Türkü İsmi	Müzik Kültürü Dersi	Türk Halk Müziği Teori ve Uygulaması 1 Dersi
Ala Çorap Örmedim (Kıymet)	Aşk ve Sevda, Gurbet, Kültür Yaşam	Kültürel Aktarım
Burçak Tarlası	Aşk ve Sevda, Ayrılık, Gurbet, Kültür Yaşam	Kültürel Aktarım
Deymen Benim Gamlı Yaslı Gönlüme	Aşk ve Sevda, Ayrılık, Ağıt, Gurbet, Kültür Yaşam	Kültürel Aktarım
Dinyabanın Daşları	Aşk ve Sevda	Kültürel Aktarım
Hey Onbeşli	Aşk ve Sevda, Ayrılık, Ağıt, Gurbet, Yiğitlik, Ölüm	Kültürel Aktarım

Tablo 3. Tokat yöresinden derlenen türkü hikâyeleri içeriklerinin eğitim kazanımları

Tablo 3'te yer alan veriler incelendiğinde, Tokat yöresine ait türkü hikâyelerinin pedagojik materyal olarak lisans programındaki derslerle yüksek düzeyde örtüştüğü görülmektedir. Ala Çorap Örmedim, Burçak Tarlası ve Deymen Benim Gamlı Yaslı Gönlüme türküleri; Müzik Kültürü dersindeki "aşk, sevda, gurbet ve kültür-yaşam" başlıklarını kapsarken, Türk Halk Müziği dersindeki "kültürel aktarım" süreci için de zengin veri sunmaktadır. Dinyabanın Daşları türküsünün "aşk ve sevda" temasıyla sınırlı bir uyum sağladığı, Hey Onbeşli türküsünün ise savaştan ölüm, gurbetten yiğitliğe kadar uzanan geniş içeriğiyle her iki dersin de temel kazanımlarını desteklediği belirlenmiştir.

Araştırmanın İkinci Alt Problemi “Seçilen Tokat Türkülerinin İçerdiği Temalar, Müzik Eğitimi Bağlamında Öğrencilere Hangi Kültürel ve Duyuşsal Kazanımları Kazandırma Potansiyeline Sahiptir?” Sorusuna Yönelik Bulgular

Araştırma kapsamında seçilen beş türkü hikâyesi, öğrencilerin kültürel ve duyuşsal farkındalıklarına katkı sunabilecek tematik içerikleri bakımından incelenmiştir. Bu analiz sürecinde her bir anlatı; bireysel duygular, toplumsal değerler, doğa tasvirleri ve tarihsel olaylar çerçevesinde ele alınmıştır. İncelenen bu eserlerde tespit edilen temaların genel dağılımı Tablo 4'te sunulmuştur.

Hikâye İsimleri	Aşk ve Sevda	Ağıt	Ayrılık	Din ve Tasavvuf	Doğa ve Güzelleme	Gurbet	Kültür ve Yaşam Kültürel Aktarım	Ölüm	Pişmanlık	Yiğitlik
Ala Çorap Örmedim (Kıymet)	X			X	X	X	X			
Burçak Tarlası	X		X		X	X	X		X	
Deymen Benim Gamlı Yash Gönlüme	X	X	X	X			X			
Dinyabanın Daşları	X								X	
Hey Onbeşli	X	X	X					X		X
Toplam	5	2	3	3	3	3	3	1	2	1

Tablo 4. Tokat yöresinden derlenen türkû hikâyeleri konu içerikleri

Tablo 4'teki türkû hikâyeleri konu içerikleri incelendiğinde; örneklemde yer alan tüm türkû hikâyelerinde “aşk ve sevda” (f=5) konusunun işlendiği görülmektedir. “Ayrılık” (f=3), “gurbet” (f=3) ve “kültür ve yaşam” (f=3) konuları türkû hikâyelerinde ikinci yoğunlukta işlenen temalar olarak belirlenmiştir. “Ağıt” (f=2), “doğa ve güzelleme” (f=2), “kültürel aktarım” (f=2) ve “ölüm” (f=2) konularına hikâyelerde üçüncü yoğunlukta yer verilmiştir. “Pişmanlık” (f=1) ve “yiğitlik” (f=1) temaları ise en az yoğunlukta karşılaşılan içeriklerdir. Elde edilen bu sayısal veriler, Tokat türkû hikâyelerinin duyuşsal ve kültürel içerik açısından çeşitlilik sunduğunu göstermektedir.

Araştırmanın Üçüncü Alt Problemi “İncelenen Tokat Türkülerinin Makam, Usul, Ses Aralığı ve Karar Sesi Gibi Müzikal Yapı Özellikleri, Eğitimsel Müzik Analizleri Açısından Nasıl Bir Çeşitlilik Sunmaktadır?” Sorusuna Yönelik Bulgular

Araştırma kapsamında incelenen eserlerin makam, usul, karar sesi ve ses aralığı gibi temel müzikal yapı özellikleri analiz edilerek Tablo 5'te özetlenmiştir.

Türkü İsmi	Makamı	Uslu	Karar Sesi	Ses Aralığı
Ala Çorap Örmedim (Kıymet)	Karcıgar	4/4	LA	8
Burçak Tarlası	Buselik	2/4	LA	7
Deymen benim	Hicaz	2/4	LA	7
Dinyabanın Daşları	Çargâh	4/4	DO	5
Hey Onbeşli	Hüseyni	4/4	LA	8

Tablo 5. İncelenen hikâyeli türkülerinin müzikal yapıları

Tablo 5'te yer alan veriler incelendiğinde; incelenen türkülerin müzikal yapılarının makam bakımından çeşitlilik gösterdiği (Karcıgar, Buselik, Hicaz, Çargâh ve Hüseyni; her biri f=1) görülmektedir. Eserlerin usul yapılarında 4/4'lük (f=3) ve 2/4'lük (f=2) ritimler tercih edilmiştir. Karar seslerinde "la" (f=4) sesinin hakim olduğu, bir türküde ise "do" (f=1) karar sesinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Ses aralıkları incelendiğinde ise en fazla 8'li (f=2) ve 7'li (f=2) aralıkların kullanıldığı, 5'li (f=1) aralığın ise bir eserde yer aldığı belirlenmiştir.

Araştırmanın Dördüncü Alt Problemi "Tokat Yöresinden Derlenen Türkü Hikâyelerinde En Sık Karşılaşılan İçerik Temaları Nelerdir ve Bu Temalar Yöresel Kültürel Kimliğin Yansıtılmasında Nasıl Bir İşlev Görmektedir?" Sorusuna Yönelik Bulgular

Tokat yöresinden seçilen beş türkü hikâyesinin dökümü; tarihsel bağlam, toplumsal yapı ve sosyokültürel değerler açısından analiz edilerek Tablo 6'da sınıflandırılmıştır.

Türkü İsmi	Tarihsel ve Toplumsal Bağlam	Sosyokültürel Değerler ve Gelenekler
Ala Çorap Örmedim (Kıymet)	1940'lı yıllar, II. Dünya Savaşı dönemi; kıtlık, yoksulluk, mezhepsel farklılıklar; köy yaşamında aile ve otorite baskısı güçlüdür.	Sünni-Alevi ilişkileri; töre, aile onayı, kız kaçırma; kadın üzerinde toplumsal kontrol, namus ve onur kavramları.
Burçak Tarlası	İstanbul-Niksar arasında göç eden bir gelinin hikâyesi; askerlik dönüşünde evlilik, kırsal yaşamın zorlukları; köy-şehir kültürü çatışması.	Gelinlik kurumunun ağır sorumlulukları; kaynana otoritesi, emeğe dayalı kırsal üretim (tarla, ev işleri); kadınların

		fedakârlığı, toplumsal uyum beklentisi.
Deymen benim	1900'lü yıllar; nalbantlık gibi geleneksel mesleklerin yaygınlığı, evlilikte sınıfsal ve ailevi tercihler.	Aldatılma, sadakat, haysiyet; ağıt geleneği
Dinyabanın Daşları	Cumhuriyet öncesi dönem; köy yaşamı içinde gençler arasındaki aşk rekabeti; köylüler arası ilişkiler.	Güzelliğin sosyal prestiji; karşılıksız aşk, gençlerin sevdiğine kaçma geleneği; sosyal hayal kırıklıkları, türkülerin aşk acısını ortak dile dönüştürmesi.
Hey Onbeşli	Çanakkale Savaşı dönemi; 15 yaşındaki gençlerin askere alınması; savaşın toplumsal etkileri, ağıt.	Vatan-sevgili ikilemi; savaş ağıtları, kolektif yas kültürü; yaşanmamış aşkların türküyeye dönüşmesi, toplumsal hafıza ve kahramanlık anlatıları.

Tablo 6. Türkü hikâyelerinde tespit edilen yöresel kültürel kimlik unsurları

Ala Çorap Örmedim (Kıymet) türküsünün sözleri; “*Alaca da çorap örmedim de ayağıma giymedim / Çok güzeller gördüm amma Kıymet gibi görmedim / Atma da beni taşınan da gözüm doldu yaşıyan / Elâ da gözlü Kıymetim de kaçtı sevdiğininen / Ala çorap nakışı da Kıymet kızan yakışır / Kız gelip dul dönmek de Darı Derili’ye yakışır...*” dizeleriyle yöredeki sosyal dokuyu ve toplumsal engelleri yansıtmaktadır. 1940’lı yılların yoksulluk atmosferinde geçen hikâye, Sünni bir genç kız ile Alevi bir gencin engellere rağmen yaşadıkları aşkı konu alırken; yöredeki aile baskısını ve farklı inanç grupları arasındaki insani etkileşimleri belgelemektedir. Anlatı, Tokat’ın Reşadiye yöresine özgü coğrafi aidiyeti ve toplumsal hoşgörü kültürünü yansıtan bir kimlik işlevi görmektedir.

Burçak Tarlası türküsünde geçen; “*Sabahtan kalktım ki ezan sesi var / Ezan da sesi değil (yar yar), burçak yası var / Bakın şu adamın kaç tarlası var / Aman da kızlar ne zor imiş burçak yolması...*” ifadeleri, İstanbul’dan Niksar’a gelin giden bir genç kızın yaşadığı kültürel şoku ve ağır tarımsal emek süreçlerini temsil etmektedir. Hikâye analizi; tarlada çalışma zorunluluğu ve kaynana otoritesi gibi unsurlar üzerinden kırsal yaşamın zorluklarını ve geleneksel aile yapısını yansıtan bir kimlik göstergesi niteliği taşımaktadır.

Deymen Benim Gamlı Yaslı Gönlüme türküsü; “*Deymen benim gamlı yashlı gönlüme / Ben bir selvi boylu yârdan ayrıldım / Evvel bağban idim dostun bağında / Talan vurdu; ayva, nardan ayrıldım...*” sözleriyle 1900’lü yılların başında Tokat’ta yaşanan bir haysiyet mücadelesini aktarmaktadır. Hikâye, geleneksel nalbantlık zanaatını, dönemin eğitim yapısını ve aile içi sadakat kavramını odağa alarak yörenin sosyal ahlak dokusunu yansıtmaktadır. Tokat’ın mahalle kültürüne dair önemli izler taşıyan anlatı, yerel bir hafıza alanı oluşturmaktadır.

Dinyabanın Daşları (Şemsi Kız) türküsünde yer alan; “*Dinyabanın daşları (da) düzgün öter guşları / Dolanıyor boynuma (da) Şemsi de gızın saçları*

/ Dinyabaya vardın mı (da) Şemsi de gızı gördün mü..." dizeleri, Reşadiye'nin Tinyaba köyünde geçen bir aşk ve kaçma hikâyesini konu almaktadır. Anlatı, köy yaşamındaki gençler arası rekabeti, güzelliğin toplumsal değerini ve "sevdiğine kaçma" gibi yerel davranış biçimlerini belgeleyerek yöresel kimliğin sosyal boyutuna ışık tutmaktadır.

Hey Onbeşli türküsünde geçen; *"Hey onbeşli onbeşli / Tokat yolları taşı / Onbeşliler gidiyor / Kızların gözü yaşlı..."* ifadeleri ise 1915 Seferberlik döneminde Tokat'tan cepheye giden gençlerin yarattığı toplumsal travmayı simgelemektedir. Hikâye, vatan sevgisi ile yarım kalan aşklar arasındaki trajik bağı temsil ederken, aslında bir ağıt olan eserin zamanla ritmik bir değişime uğraması, müziğin toplumsal işlevsel dönüşümünü ve tarihsel bellek işlevini yansıtan en güçlü unsurlardan biridir.

Tokat yöresinden seçilen bu türkü hikâyeleri üzerinde yapılan içerik analizi sonuçları, eserlerin yöresel kimliği yansıtmada dört temel işlev üstlendiğini doğrulamaktadır. Hikâyelerin tamamında (f=5) aşk ve ailevi ilişkiler üzerinden toplumsal normların işlendiği, yine tüm anlatılarda (f=5) somut tarihsel dönemlere atıf yapılarak toplumsal hafızanın korunduğu anlaşılmaktadır. Hikâyelerin büyük çoğunluğunda (f=4) kadın imgesi ve namus gibi denetim mekanizmalarının merkezi birer kimlik göstergesi olarak öne çıktığı görülürken; kırsal üretim biçimleri ile geleneksel zanaatların (f=3) yöresel ekonomik kimliğin temel yapı taşlarını oluşturduğu saptanmıştır.

Sonuç- Tartışma

Bu araştırmada, Tokat yöresine ait seçili türkü hikâyeleri içerik, tema, müzikal yapı ve müzik eğitimi bağlamında değerlendirilmiş; elde edilen bulgular hem halk müziği araştırmaları hem de müzik eğitimi açısından çok yönlü biçimde ele alınmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular, Tokat yöresine ait seçili türkü hikâyelerinin hem halk müziği araştırmaları hem de müzik eğitimi açısından çok yönlü birer kaynak olduğunu göstermektedir. İlk alt problem bazında ulaşılan sonuçlar, seçilen beş türkü hikâyesinin (Ala Çorap Örmedim, Burçak Tarlası, Deymen Benim Gamlı Yaslı Gönlüme, Dinyabanın Daşları ve Hey Onbeşli), Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından belirlenen ders içerikleriyle pedagojik bir paralellik taşıdığını kanıtlamaktadır. Bu bağlamda, türkü hikâyelerinin "Müzik Kültürü" dersinin kapsadığı kültür ve insan tanımı, müziğin toplumsal işlevleri, enstrümanların tarihsel gelişimi ve müzik estetiği gibi geniş kapsamlı kuramsal başlıklarla örtüştüğü saptanmıştır. Aynı zamanda, bu eserlerin "Türk Halk Müziği Teorisi ve Uygulaması 1" dersinde işlenen halk müziğinin temel felsefesi, kültürel değerlerin kuşaklar arası aktarımı ile makam-usul sistemleri gibi teknik ve teorik içerikleri doğrudan desteklediği belirlenmiştir.

Ulaşılan bu sonuçlar, türkülerin toplumun ortak duygu ve düşüncelerini kuşaklar arasında aktaran dinamik bir kültürel aktarım aracı olduğunu ortaya koyan Çevik (2023) ile benzerlik göstermektedir. Benzer şekilde, Türk halk müziğinde ses ve çalgı etkileşiminin toplumsal hafızayı

canlı tutan müzikal davranışlara dönüştüğünü savunan Aydın ve Sağır (2023), çalışmanın bu sonucuyla örtüşmektedir. Gürkan (2023) ve Güney ve Pelikoğlu (2021) tarafından vurgulanan müziğin "kimlik inşası" ve "kültürel bellek" işlevleri, incelenen Tokat türkü hikâyelerinin sadece sanatsal bir üretim değil, aynı zamanda sosyal bağların inşasında merkezi bir rol oynadığı sonucunu desteklemektedir. Sonuç olarak, bu eserlerin müzik eğitimi programlarındaki teorik ve uygulamalı derslerle tematik olarak ilişkilendirilmesi, yerel kültürel mirasın korunması ve eğitimsel kazanımlara dönüştürülmesi açısından stratejik bir öneme sahiptir.

İkinci alt problem kapsamında yapılan içerik analizinde ortaya çıkan tematik yoğunluk, Tokat yöresi halk müziğinin bireysel ve toplumsal yaşantılarla doğrudan ilişkili olduğunu kanıtlamaktadır. İncelenen tüm türkülerde aşk ve sevdatemasının bulunması (f=5) ve ayrılık ile gurbet gibi temaların sıklığı (f=3), halk müziği ürünlerinin toplumun duygu ve yaşam biçimini yansıtan sosyokültürel veriler olduğu yönündeki Alptekin (2010: 145) tespitiyle örtüşmektedir. Araştırmada ulaşılan tematik dağılım, Çelik'in (2015) Anadolu genelindeki 100 hikâyeli türküyeye dayalı sınıflandırmasıyla ve Taş'ın (2021) Tokat yöresindeki aşk ve özlem temalarının baskınlığına dair bulgularıyla paralellik göstermektedir. Bu temaların müzik eğitimi bağlamındaki karşılığı değerlendirildiğinde; aşk, gurbet ve yiğitlik gibi içeriklerin öğrencilerin kültürel kimlik farkındalıklarını artırdığı ve müziğin toplumsal işlevlerini kavramalarına yardımcı olduğu sonucuna varılmıştır. Karakaya (2019) ve Öztürk (2020) tarafından da belirtildiği üzere, hikâye temelli bu anlatılar öğrencilerin empati ve duygusal ifade becerilerini geliştirmekte, yerel kültüre aidiyet duygusunu pekiştirmektedir. Sonuç olarak, Tokat yöresi türkü hikâyeleri, zengin konu içerikleriyle müzik eğitiminde sadece repertuvar malzemesi değil, aynı zamanda kültürel ve duyuşsal kazanımları destekleyen nitelikli birer pedagojik materyaldir.

Üçüncü alt problem kapsamında türkülerin müzikal yapılarına odaklanılmış ve her bir türkünün farklı makam (Karcığâr, Buselik, Hicaz, Çargâh, Hüseyini), usul (2/4, 4/4), karar sesi (la, do) ve ses aralığı (5'li, 7'li, 8'li) ile bestelendiği belirlenmiştir. Bu çeşitlilik hem müzik teorisi hem de solfej, deşifre, makam ve usul eğitimi açısından zengin pedagojik olanaklar sunmaktadır. Halk müziği repertuvarında yer alan eserlerin eğitsel kullanımına ilişkin olarak Demirci (2014: 78-79), yöresel müziklerin teknik yapı özelliklerinin öğrenci düzeyinde repertuvar geliştirme açısından kullanılabileceğini belirtmektedir.

Dördüncü alt problem kapsamında Tokat yöresinden seçilen türkü hikâyeleri üzerine yapılan derinlemesine inceleme, bu eserlerin sadece melodik yapılar olmadığını; aksine yöresel kültürel kimliğin inşasında ve korunmasında merkezi birer "kültürel arşiv" görevi gördüğünü ortaya koymaktadır. Analiz edilen anlatılar, yerel kimliği şu dört temel işlev üzerinden yansıtmaktadır: Toplumsal Bellek ve Tarihsel Kimlik İşlevi bağlamında türkü hikâyelerinin tamamında (f=5) savaş, seferberlik ve

kıtlık gibi somut tarihsel dönemlere yer verilmesi, halk müziğinin Tokat'ın kolektif hafızasını diri tuttuğunu göstermektedir. Özellikle "Hey Onbeşli" ve "Deymen Benim" gibi örnekler, Çanakkale Savaşı gibi toplumsal travmaların yerel bir kimlik ve vatanseverlik anlatısına dönüşerek kuşaklar arasında aktarılmasını sağlamaktadır. Sosyal Dokuyu ve İnanç Kültürünü Belgeleme İşlevi kapsamında "Ala Çorap Örmedim" hikâyesinde işlenen farklı inanç grupları arasındaki insani etkileşimler, yörenin tarihsel hoşgörü kültürünü ve sosyal esnekliğini belgeleyen en güçlü kimlik göstergelerinden biridir. Geleneksel Üretim ve Ekonomik Kimlik İşlevi doğrultusunda "Burçak Tarlası"ndaki tarımsal emek vurgusu ile "Deymen Benim" hikâyesindeki nalbantlık gibi geleneksel zanaatlar (f=3), bireylerin yaşadıkları coğrafyaya yönelik aidiyet duygusunu pekiştirmektedir. Sosyal Normları ve Değerleri Koruma İşlevi açısından ise hikâyelerin çoğunda (f=4) saptanan kadın imgesi ve toplumsal denetim mekanizmaları, yöre halkının ahlaki pusulasını kayıt altına alarak bir eğitim mekanizması gibi çalışmaktadır.

Tokat yöresine ait hikâyeli türküler üzerine yapılan bu araştırmanın sonuçları, alandaki diğer tez çalışmalarıyla karşılaştırıldığında önemli özgünlükler ve benzerlikler barındırmaktadır. Araştırmada analiz edilen türkülerde en baskın temalar olarak "aşk ve sevdâ", "ayrılık", "gurbet" ve "kültür-yaşam" öne çıkmıştır. Bu bulgu, Çelik'in (2015: 172) Anadolu genelindeki 100 hikâyeli türküyeye dayanarak yaptığı tematik sınıflandırma ile örtüşmektedir. Benzer şekilde, Taş (2021: 89), Tokat yöresine özgü türkü hikâyelerinde aşk, özlem, dini anlatılar ve yöresel olayların sık işlendiğini belirtmiş; bu da araştırmamızın içerik analizi bulgularıyla paralellik göstermektedir. Araştırmanın bir diğer özgün yönü, seçilen türkülerin müzik öğretmenliği lisans programındaki ders içerikleriyle ilişkilendirilmesidir. Bu türden bir eğitimsel bağlamlandırma, Yıldız'ın (2020: 119) TRT repertuvarındaki hikâyeli türkülerin sadece repertuvar malzemesi olarak ele alındığı yönündeki eleştirisini aşmakta; hikâyeli türkülerini pedagojik içerik üretme bağlamında değerlendirmeye olanak tanımaktadır.

Ayrıca, araştırmada türkülerin yalnızca sözlü anlatı ürünleri değil; aynı zamanda söz-müzik birlikteliği içinde toplumsal hafızanın ve duygusal aktarımın birer taşıyıcısı olduğu vurgulanmıştır. Bu yönüyle bu çalışma Özdemir'in (2013: 63) halk müziği anlatılarının toplumsal bellekle ilişkisini ele aldığı tez çalışmasıyla benzer bir söylemi paylaşmakla birlikte, müzikal çözümlemeleri de dahil ederek kapsamı genişletmektedir. Sözlü kültürün bir taşıyıcısı olan hikâyeli türkülerdeki yaşanmışlıkların, kültürel aktarım ve estetik duygu gelişimi açısından müzik eğitimiyle ilişkilendirilmesi, bu araştırmanın önemli bir kazanımıdır. Kaya'nın (2009: 210) çalışmasında Türkiye genelinden seçilmiş türkü hikâyeleri aracılığıyla yapılan analizlere yer verilmiş olsa da belirli bir yörenin derinlemesine incelenmesi hedeflenmemiştir. Bu noktada, Tokat yöresine özgü repertuvara odaklanan bu araştırma hem bölgesel kültürel hafızanın

belgelenmesine hem de bu malzemenin müzik eğitimiyle bütünleştirilmesine katkı sağlayan özgün bir örnek sunmaktadır.

Tokat yöresine ait türkü hikâyeleri; tematik, teknik ve pedagojik açılardan müzik eğitimiyle çok boyutlu bir ilişki içindedir. Bu türkülerde yer alan aşk, ayrılık, gurbet ve yâğitlik gibi temalar, öğrencilerin kültürel kimliklerine dair farkındalık kazanmalarını sağlarken müziğin toplumsal işlevlerini kavramalarına da katkıda bulunmaktadır (Öztürk, 2020). Hikâye temelli yapıları sayesinde öğrencilerin duygusal ifade becerilerini geliştiren bu eserler, yerel müzik kültürüne yönelik duyarlılığı artırmakta ve kültürel aidiyet duygusunu pekiştirmektedir (Karakaya, 2019). Öte yandan, Tokat türkülerinin farklı makam ve usullerle icra ediliyor oluşu, müzik teorisi ve repertuvar gibi teknik dersler için de zengin bir uygulama materyali sunmaktadır (Yılmaz ve Çetin, 2021). Halk arasında halen aktif olarak icra edilen bu türküler, gözleme dayalı performans çalışmalarıyla desteklenmekte; bu durum, müzik eğitimi programlarına sahaya dayalı ve nitelikli içerikler kazandırma açısından önem arz etmektedir (Demir, 2011). Dolayısıyla Tokat yöresi türkülerinin müzik eğitimi kapsamında bir kültürel aktarım aracı ve çağdaş pedagojik yaklaşımlarla uyumlu öğretim materyali olarak değerlendirilmesi, yerel değerlere dayalı müzik eğitiminin gelişimine anlamlı katkılar sunmaktadır (Ersoy ve Güneş, 2023).

Hikâyeli türkülerin sözlü anlatı yönü, disiplinlerarası bir köprü kurulabilmesine olanak sağlamakta; öğrencilerin bu hikâyelerdeki yaşanmışlıklar üzerinden empati kurmaları duygusal ve estetik farkındalık düzeylerini geliştirmektedir. Bu anlatılar yaratıcı drama teknikleriyle ders içi etkinliklere ve performans temelli uygulamalara dönüştürülebilir; okul konserleri ve atölye çalışmalarında işlenebilir hale gelmektedir. Bunlara ek olarak, hikâyeli türküler üzerinden yürütülebilecek yerel araştırmalar ve sözlü tarih çalışmaları, öğrencilerin yaşadıkları coğrafyaya yönelik müzikal araştırma becerileri geliştirmelerine olanak sağlayacaktır. Kendi aile çevrelerinden veya yerel kaynaklardan yeni hikâyeler ve ezgiler derlemeye teşvik edilen öğrenciler, kültürel aktarım sürecine aktif olarak katılacaklardır. Bu yönüyle Tokat yöresinden derlenen hikâyeli türküler hem öğretim programlarının içeriğiyle uyumlu hem de kültürel sürdürülebilirliği destekleyen nitelikli eğitim materyalleri olarak değerlendirilmelidir.

KAYNAKÇA

Yazılı Kaynaklar

- Alptekin, A. (2010). *Türk halk edebiyatı ürünlerinin sosyokültürel açıdan incelenmesi*. İstanbul: Berikan Yayınları.
- Arslanoğlu, İ. (2000). Kültür ve medeniyet kavramları. *Türk Kültürü Ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 6(15), 243-255.
- Aydın, H. (2015). *Türk halk müziği'nin kültürel aktarım rolü*. Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

- Aydın, İ. - Sağer, T. (2023). Instrument and vocal performance interaction in Turkish folk music ecosystem. *Etnomüzikoloji Dergisi*, 6(3), 59-79.
- Aydın, M. - Günay, R. (2019). Türk halk müziği ve eğitimsel boyutları. *Müzik Eğitimi Dergisi*, 5(2), 67-79.
- Bilgiseven, A. K. (1995). *Genel sosyoloji*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Braun, V. - Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- Çelik, R. (2015). *Hikâyeli türkülerde temalar ve sınıflandırma denemesi: Aşk, ayrılık, yiğitlik, gurbet*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Çevik, S. (2023). Kültürel iletişim ve aktarım açısından türkülerin incelenmesi. *Türk Müziği*, 3(2), 323-334.
- Demir, A. (2022). Yerel müziklerin müzik eğitimi programlarındaki yeri: Tokat örneği. *Müzik Eğitimi Dergisi*, 10(1), 45-62.
- Demirci, A. (2014). Yöresel müziklerin müzik eğitimi bağlamında kullanımı: Teknik analizler ve uygulama örnekleri. *Gazi Üniversitesi Müzik Eğitimi Dergisi*, 6(2), 72-85.
- Dörnyei, Z. (2007). *Research methods in applied linguistics*. Oxford: Oxford University Press.
- Eder, M. (2015). Halk edebiyatı ve sözlü kültür. *Türk Edebiyatında Geleneksel Unsurlar*, 2(3), 45-58, s.48.
- Erdem, B. (2008). *Kültür ve toplum*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Erol, T. (2017). Türkü nedir?. *Kesit Akademi Dergisi*, 7, 78-91.
- Ersoy, Z. - Güneş, S. (2023). Kültürel aktarımda halk müziğinin pedagojik işlevi. *Anadolu Sanat Dergisi*, 14(2), 88-104.
- Gürkan, B. (2023). Turkish folk music as a modern music of the Republic and its position in the fine arts system. *Yedi, Cumhuriyet Özel Sayısı*, 111-123.
- Güney, H. - Pelikoğlu, M. C. (2021). Türk müziğinin medyasyonu ve sosyo-kültürel yapı ile etkileşimi. *İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi*, 7(2), 297-306.
- Karakaya, B. (2019). Türkülerle kültürel kimlik inşası: Yöresel temaların eğitsel boyutu. *Halkbilim ve Müzik Araştırmaları*, 7(3), 101-117.
- Kaya, A. (2009). *Türk halk müziğinde hikâyeli türküler: Tematik ve müzikal analiz*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Kaya, S. (2012). Türk halk müziği ve türkülerin toplumsal işlevleri. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 112-128.
- Kılınçer, Y. (2019). *Tokat türkülleri üzerine bir inceleme*. Kırşehir: Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Koyuncu, H. (1998). Öyküleriyle türkülerimiz kıymet. *Tokat Kültür Araştırmaları Dergisi*, 13, 71- 72.
- Köseoğlu, N. (1992). *Milli kültür ve kimlik*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Miles, M. B. - Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis: An expanded sourcebook*. 2nd ed., Thousand Oaks, CA: Sage.
- Özbek, M. (1994). *Folklor ve türkülerimiz*. İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

- Özbek, M. (1975). *Folklor ve türkülerimiz*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Özdemir, H. (2013). *Sözlü kültür geleneğinde türkü hikâyeleri: Toplumsal bellek ve müzikal aktarım*. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Öztürk, H. (2020). Anadolu'da müzikle anlatı: Hikâyesi olan türküler ve eğitimdeki rolü. *Eğitimde Geleneksel Miras*, 3(1), 59-74.
- Sakaoğlu, S. (1988). *Sahada derleme metotları*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları.
- Taş, B. (2021). *Tokat yöresi türkü hikâyeleri üzerine bir derleme ve değerlendirme*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Tanses, H. (2005). *Öyküleriyle halk türküleri*, İstanbul: Say Yayınları.
- TRT (2006). *Türk halk müziği sözlü eserler antolojisi 1-2*. Ankara: TRT Müzik Dairesi Yayınları.
- TRT (2002). *Türk halk müziği sözlü eserler antolojisi 3 (uzun havalar)*. Ankara: TRT Müzik Dairesi Yayınları.
- UNESCO (2003). *Korunması gereken geleneksel müzikler ve türküler*. Ankara: UNESCO Yayınları.
- Uzunöz, E. (2022). *Bağlam ve işlevlerine göre Tokat türküleri*. *Culture and Civilization*, 1(3), 29-49.
- Yardımcı, N. (1988). *Tokat halk edebiyatı ve folklorundan örnekler*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Yayınlanmamış Lisans Tezi.
- Yıldırım, A. - Şimşek, H. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri: Temel ilkeler ve uygulamalar*. İstanbul: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, M. (2020). *TRT repertuarında yer alan hikâyeli türküler üzerine müzikolojik bir inceleme*. Ankara: Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Yılmaz, E. - Çetin, R. (2021). *Makamsal çeşitlilik ve yerel müziklerin teorik eğitime katkısı*. *Müzik Kuram ve Uygulama*, 6(4), 72-90.

Elektronik Kaynaklar

- URL-1:<https://www.asanatlar.com/degmen-benim-gamli-yasli-gonlume/> (Erişim: 05.06.2019)
- URL-2:<https://www.repertukul.com/HEY-ONBESLI-ONBESLI-723> (Erişim: 01.01.2016)
- URL-3: <https://egitim.cumhuriyet.edu.tr/userfiles/37/files/2022-2023%20M%C3%BCzik%200%CC%88%C4%9Fretmenli%C4%9Fi%20Lisans%20Programlar%C4%B1.pdf> (Erişim: 01.01.2022)

Extended Summary

This study aims to examine the thematic, structural, and musical characteristics of narrative-based (storytelling) folk songs from the Tokat region and to evaluate their pedagogical value within the context of music education. Folk songs represent one of the most significant elements of oral cultural heritage, transmitting historical memory, social structure, and emotional experiences from generation to generation. Narrative-based folk songs, in particular, combine musical expression with lived events and collective memory, thus functioning as powerful tools for cultural preservation. The primary research problem of this study is to determine how the events and themes presented in Tokat storytelling folk songs reflect regional cultural identity and how these works can be utilized pedagogically in music

education. In this context, the study investigates the relationship between these folk songs and undergraduate Music Teacher Education courses such as “Music Culture” and “Turkish Folk Music Theory and Practice,” the cultural and affective learning outcomes they may provide to students, the diversity of their musical structures (makam, usul, final tone, and vocal range), and the role of dominant themes in constructing regional identity.

The research adopts a qualitative and descriptive design based on document analysis. Data were collected through a comprehensive review of the TRT Turkish Folk Music repertoire and relevant written sources. A total of 113 folk songs and 22 narrative texts belonging to the Tokat region were identified. Among these, five storytelling folk songs widely recognized within the region and representing strong cultural characteristics were selected as the sample. The data were analyzed using content analysis and thematic analysis techniques. Through open coding procedures, recurring themes were identified and categorized. Additionally, the musical features of the selected works—including makam structures, rhythmic patterns (usul), tonal centers, and vocal ranges—were analyzed to assess their educational applicability. To ensure reliability, expert evaluations were conducted, and a high level of inter-coder agreement was achieved.

The findings reveal that love is the most dominant theme in all examined storytelling folk songs, followed by themes of separation, exile, and socio-cultural life. Themes such as death, lamentation, depictions of nature, and heroism appear less frequently but still hold significant expressive value. This thematic diversity demonstrates that Tokat storytelling folk songs establish a strong connection between individual emotional experiences and collective social life. In terms of musical structure, the analyzed works display diversity in makam types, predominantly in Karıcığâr, Buselik, Hicaz, Çargâh, and Hüseynî, as well as in rhythmic patterns commonly structured in 2/4 and 4/4 meters. Such musical diversity provides rich pedagogical opportunities for teaching makam theory, rhythmic structures, solfeggio practices, and repertoire development.

Moreover, the narratives embedded in these folk songs document historical events, migration experiences, social norms, representations of women, and rural production patterns, thereby functioning as cultural archives that preserve regional identity. The integration of these works into music education curricula can enhance students’ cultural awareness, support their affective development, and strengthen their sense of belonging to local musical traditions.

In conclusion, Tokat storytelling folk songs should not be regarded merely as musical compositions but also as significant instruments of cultural transmission and identity construction. Their incorporation into music teacher education programs contributes not only to technical musical competence but also to cultural sustainability and historical consciousness. The study suggests that further regional research and oral history projects centered on narrative-based folk songs will enrich contemporary music education and contribute to the preservation of intangible cultural heritage.

“İyi Yayın Üzerine Kılavuzlar ve Yayın Etiği Komitesi’nin (COPE) Davranış Kuralları” çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir. / The following statements are included within the framework of “Guidelines on Good Publication and the Code of Conduct of the Publication Ethics Committee (COPE)”:

İzinler ve Etik Kurul Belgesi/Permissions and Ethics Committee Certificate: Bu çalışma için Etik Kurul Belgesi gerekmemektedir./An Ethics Committee Certificate is not required for this study.

Finansman/Funding: Bu makale için herhangi bir kurum ve kuruluştan destek alınmamıştır./No support was received from any institution or organization for this article.

Yapay Zekâ Kullanımı/Use of GenAI: Yapay Zeka kullanılmamıştır./ GenAI has not been used.

Destek ve Teşekkür/Support and Acknowledgment: Destek ve teşekkür beyanı bulunmamaktadır./There is no statement of support or gratitude.

Çıkar Çatışması Beyanı/Declaration of Conflicting Interests: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın potansiyel bir çıkar çatışması yoktur. / There is no potential conflict of interest for the author regarding the research, authorship or publication of this article.

Yazarın Notu/Aauthor’s Note: Makale, Tokat Yöresinden seçilen hikayeli türkülerin incelenmesi ve eğitim müziğiyle ilişkilendirilmesiyle yazılmıştır./ The article was written based on the analysis of narrative folk songs selected from the Tokat region and their connection to educational music.

Katkı Oranı Beyanı/Author Contributions: Her iki yazarın da katkısı eşittir./Both authors contributed equally.